

*“Zuk emandakoa
baino gehiago
jasotzen duzu...”*

Kati Río
boluntaria

Laguntza-neurriak
Lege berria
eguneroko bizitzan

Zerbitzu orokorrak

Morlans, 13 behea
20009 Donostia
Telefonoa 943 468 956
Fax 943 466 714
idazkari@hurkoa.eus

Laguntza-neurriak

Morlans, 13 behea
20009 Donostia
Telefonoa 943 468 956
Fax 943 466 714
idazkari@hurkoa.eus

Gernikako Arbola Pasealekua, 16
20006 Donostia
Telefonoa 943 468 956

Ferrerías, 32 behea
20500 Arrasate
Telefonoa 943 770 938

Geltoki, 7
20301 Irun
Telefonoa 943 568 640

Kale Nagusia 60 behea
20720 Azkoitia
Telefonoa 943 468 956

Emeterio Arrese, 2
20400 Tolosa
Telefonoa: 943 468 956

Eguneko Zentroa

Ntra. Sra. de las Mercedes
Nafarroa hiribidea, 31
20013 Donostia
Telefonoa 943 293 111
cdmercedes@hurkoa.eus

AURKIBIDEA

Gure jarduera 2021ean _3
Presidentearen gutuna _4

Agur tutoretzari. Lege berria eguneroko bizitzan

Udako Ikastaroak _6
Elkarriketa Luis Ignacio García Vidal-i _8
Elkarriketa Susana Montesino-ri _10
Kuradoretza eta bestelako laguntza neurriak: zifrak _11

Eguneko Zentroa

BabeSarea: Zainketa-proiektua _12
Gaurkotasuna _13
Eguneko Zentroa: zifrak _13

Hauskortasuna _14**Boluntariotza**

Elkarriketa Kati Río-ri, boluntaria _16

Hurkoa Berriak

Kalitatea 3 izarak _18
Aliantza berriak: Matia eta GIT _19
COFG saria _19

Elkarriketa

Txetxu Ausín, CSIC-eko filosofoa _20
“Bakardadea jasatea gaizki bizitzea da”

Gure aliantzak

Gipuzkoako
Foru Aldundia
Diputación Foral
de Gipuzkoa

ETORKIZUNA
ORAIN
Es futuro

Departamento de
Igualdad, Justicia y
Políticas Sociales

matia
zaleak

Fundació "la Caixa"

LABORAL
EUSKAL

Donostiako Udala
Ayuntamiento de
San Sebastián

Hurkoa 2021ean

LAGUNTZA-NEURRIAK
ARTATUTAKO PERTSONAK 587

EGUNEKO ZENTROA
ARTATUTAKO PERTSONAK 94

PROFESIONALAK: 67
PERTSONA BOLUNTARIOAK: 97

HAUSKORTASUNA
ARTATUTAKO PERTSONAK 38

FINANTZIAZIOA

HURKOA ZAINDUZ:

Diru-sartzeak: 1.364.034,54€
Gastuak: -1.398.141,96€
Kendura: -34.107,42€

HURKOA BABES NEURRIAK:

Diru-sartzeak: 1.333.146,31
Gastuak: -1.330.735,38
Kendura: 2.410,93

HAUSKORTASUNA:

Diru-sartzeak: 378.652,40
Gastuak: - 263,399,33
Kendura: 115.253,07

NON GAUDE

Irun
Donostia
Tolosa
Azkoitia
Arrasate

Gure jarduera

normalizatzen

2020ko martxoan hasitako pandemiak zuzeneko eragina izan zuen Hurkoaren jardueran eta arazo larriak sortzen jarraitu zuen 2021ean ere. Ia ekitaldi osoan, prebentzio-eta babes-neurrietan lehentasunezko ahalegina egiten jarraitu behar izan zen, oro har, eta, bereziki, Eguneko Zentroan. Burbuilak antolatzen jarraitu zen, erabiltzaileak ez nahasteko eta ez zen talde handien jarduerarik egin. Guzti horrek, familien beldurrarekin batera —espero zitekeen bezala—, okupazio txikia eta diru-sarreraren murrizketa ekarri zituen.

2021eko jardueraren errepaso azkar bat eginez, gertaera hauek nabarmendu daitezke:

- Ekainaren 2ko 8/2021 Lege berria onartu eta indarrean jarri zen (2021eko irailaren 3a). Lege horren bidez, ezgaitasuna duten pertsonen gaitasun juridikoa egikaritzen laguntzeko legeria zibila eta prozesala aldatu zen, eta, ondorioz, aldaketa handiak egin behar izan ziren pertsonen arretaren kudeaketan. Hori dela eta, Udako Ikastaro bat antolatu genuen, UPV/EHUren Fundazioaren esparruan, eta arrakasta handia izan zuen, gonbidatutako hizlarien ekarpenengatik.
 - Babesa eta laguntza behar duten pertsonen laguntzeko gure ereduak hiru izarreko kalifikazioa lortu zuen Grupo Develop-ek egindako ebaluazio-prozesuan.
 - Gipuzkoako Gizartean Esku Hartzeko III. Hitzarmenaren inguruan lortutako akordioak eragin positiboa izan zuen Hurkoa Fundazioko langileen soldata-baldintzetan, Gipuzkoako Foru Aldundiko Gizarte Politikako Departamentuaren babesarekin, eta eskerrak eman nahi dizkiogu laguntza ekonomikoa hobetzeko ahaleginean jarraitzeagatik, bai eta Eguneko Zentroko arretaren kalitateari zuzenean eragiten dioten bi proiekturen dirulaguntzagatik ere:
- Habitus, gerokulturak erabiltzaileak artatzeko modua neurtzen du.
 - BabeSarea, Matia Fundazioarekin batera, pertsonen eta haien zaintzaileen beharren azterketa egiteko, batez ere Eguneko Zentrora joan ezin direnean.

Gainera, 2021ean, Tolosan eskualdeko arretarako gune berri bat ireki genuen Udalak utzitako lokaletan, eta lehen lankidetzaz-hitzarmena sinatu genuen Arrasateko Udalarekin, Hauskor programa garatzeko etxean gizarte-hauskortasun egoeran dauden adineko pertsonentzat. Era berean, la Caixa Fundazioaren laguntza jaso genuen, programa honek Azkoitia jarrai dezan, eta, era berean, Matia Fundazioarekin eta “Itxaropen Telefonoarekin” ditugun aliantzak indartu genituen, boluntarioak eta prestakuntza partekatuzko.

Hala ere, aurrekoaren garrantzia alde batera utzi gabe, eta oso garrantzitsua den arren, Patronatuak zerbait azpimarratu eta aitortu behar du, berriro ere: Hurkoa osatzen duten pertsona guztien eskuzabaltasuna, konpromisoa eta lan ona. Horri esker, jarduera normalizatzen joan gara egoera hain zailetan, eta aipatutako erakundeen, gure fundatzailearen, Elizbarrutiko Caritasen eta laguntza eman diguten pertsona eta erakunde guztien babesa ere.

Eskerrik asko berriro ere!

José Luis de la Cuesta
Hurkoako Presidentea

Agur tutoretzari... urtebete geroago

Urtebete igaro da ezgaiantzako tutoretza desagertzea dakarren legezko erreforma onartu zenetik. Funtsezko aldaketa horrek bere kabuz erabakitzeko eskubidea aitortzen du, kasu bakoitzean behar diren laguntzarekin. Aditu askoren aburuz, egoera berri

horrek erabateko aldaketa adierazten zuen, ordura arte gauzak nola egiten ziren ikusiz, ezgaitasuna duen pertsona bere bizitzari eragiten dioten erabakien erdigunean jartzen baitzen.

Hasieratik, Hurkoak arreta berezia jarri nahi izan zien ezgaitasuna duten pertsonen laguntzeko lege-erreforma berriaren aplikazio praktikoak ekarriko zituen aldaketei, batez ere, eguneroko bizitzako hainbat alderdi kudeatzen laguntzeari dagokionez. Horretarako, UPV/EHuko Udako Ikastaroen esparruan, hainbat eragile eta protagonista bildu zituen 'Ezgaitasuna duten pertsonen laguntzeko mekanismo berriak: erreforma zibila eta prozesala' gaiaren inguruan gogoeta egiteko. Bi egunez, arlo juridikoko adituek, gizarte- eta osasun-arloko arduradun publikoek

eta profesionalek esperientziak partekatu zituzten, eta legeria berriak ekarritako aldaketei buruz eztabaidatu zuten, bai eta haien eguneroko aplikazioan sor litezkeen zailtasunei buruz ere.

Erakundeen ordezkaritzan Maite Peña Gizarte Politikako foru diputatuak eta Lide Amilibia Eusko Jaurlaritzako Gizarte Politiketako sailburuordeak hartu zuten parte inaugurazio-ekitaldian. Amaierako bileran, Juan Calparsoro Gipuzkoako Probintzia Auzitegiko fiskal-buruak eta Iñaki Subijana Euskal Autonomia Erkidegoko Auzitegi Nagusiko lehendakariak hartu zuten hitza. Haren hitzaldiek

idea amankomun bat azpimarratu zuten: lege berriak sartzen dituen aldaketa asko dagoeneko Gipuzkoan aplikatzen den lan-filosofiaren parte ziren, orain arte tutelak deitzen zirenei dagokienez, eta edozein aurrerapenak ezgaitasunak dituzten pertsonen laguntzeko lanetan parte hartzen duten eragile guztien elkarlana behar duela.

Aldizkari honen hurrengo orrialdeetan, ikastaro honetan ozen egin diren gogoetetako batzuk gogoratuko ditugu, eta, horrez gain, lege-erreforma hainbat ikuspegitatik nola aplikatzen den azalduko dugu.

Mª Angeles Parra Lucán

Auzitegi Goreneko, lehen Salako (Zibila) magistratua

“Babesaren ideia, batez ere, pertsonaren borondatearekiko errespetuaren ideiarekin nahasita agertzen da, erregulazio berriak behin eta berriz aipatzen duenean eragin bidegabeak, interes-gatazkak edo hirugarrenen abusua saihesteko babes-neurriak hartu beharra. Zuhurtasun horiek laguntza-mota guztientzat ezartzen dira, bai judizialentzat, bai boluntarioentzat, bai egitatezko zaintzarentzat, eta, hain zuzen ere, zailtasun kognitiboengatik edo ezgaitasuna duen pertsona ulertzeko eta nahi izateko zailtasunak direla eta, hirugarrenek beren onuraz eta ezgaitasuna duen pertsonaren duintasunaz baliatzen ez diren egoerak ez gertatzea dute helburu, eta hori beren interesen zerbitzura dagoen objektu bihurtzea da”.

David Mayor Fernández

Fiskala

“Erreformak gaingitu gabe utzi du osasun mentalaren, borondatearen aurkako tratamendu eta barneratzeen arloko nazioarteko beste estandar batzuk gure zuzenbidean sartzea —Oviedoko Hitzarmena eta Europako Kontseiluaren gomendioak garatzea—, eta agerian uzten du adineko pertsona ahulak babesteko berariazko legeria behar dela”.

María Paz García Rubio

Santiagoko Unibertsitateko Zuzenbide Zibileko katedraduna

“Ezgaitasuna duen pertsonaren laguntza emateko arduradunaren ordezkari-tza salbuespena da, ez alderantziz. Ordezkari-tza-egoera horretan ere ez dago ordezkatuaren borondatearen ordezkapen hutsik, ordezkariak ezin baitu bere irizpidearen arabera jardun, bere ordezkatuaren onerako bada ere. Aitzitik, laguntzaren titularrak ezgai den pertsonaren borondatearen transmisore gisa jardutea da kontua.”

Laguntza-neurri berriak

Legezko erreformak hiru neurri mota aurreikusten ditu: borondatezkoak, informalak eta judizialak.

Borondatezko neurriak

- Orainaldiko neurriak, aldebakarrekoak (oraingo botereak) edo aldebikoak (laguntza-akordioak)
- Aurreneurriak edo etorkizunekoak: bereziki prebentziozko ahalmen edo aginduak
- Laguntza eginkizunak dituzten elikagaien eta antzekoen kontratuak
- Osasuna zaintzeko ahalmenak eta alde aurreko borondateak

Neurri informala edo legala: izatezko zaintza

- Maizenik gertatzen den egoeratzat hartzen da, normalean, pertsonaren familia-zirkulua edo gizarte-ingurunea. Ez da ordezkatzailerik izan orokorrean, eta babesak ezarriko dira.
- Beste neurri batzuekin batera ager daiteke, hala nola kuradoretza edo defendatzaile judiziala.

Neurri judizialak

- **Kuradoretza.** Eskuarki, laguntzakoak izaten dira, eta kasu berezietan baino ez dira ordezkatzailerik, behar diren babesekin.
- **Defendatzaile judiziala.** Ezgaitasuna duen pertsonaren erabakiak hartzean ordezkapen-kasuak ahalik eta gehien murriztuta laguntzeko eskubidea bermatzeko irudia.

Luis Ignacio García Vidalek esperientzia handia du osasun mentaleko arazoak dituzten pertsonei laguntzeko neurriak zabaltzen. Bere jarduera profesionalen artean daude proiektu sozialak garatzea, senideen mobilizazioa eta proiektuetako aholkularitza teknikoa. 2000. urtetik aurrera, FECLEM erakundea jarriko da martxan, beren eskubideak egikaritzeko laguntza behar zuten osasun mentaleko arazoak dituzten pertsonentzat. Gerente gisa, fundazio-proiektuaren buru izan da ordutik hona.

”

Luis Ignacio García Vidal

Gaztela eta Leongo Osasun Mentaleko arazo bat duten pertsonen FECLEM Fundazioko gerentea

“Lege honen arrakasta zerbitzu pertsonalizatuagoak sortzearen mende egongo da”

Zergatik da hain garrantzitsua lege honen erreforma?

Lege horrek aukera ematen dio laguntza behar duen pertsonari bere bizitzako protagonista izateko eta beharrezkoak diren erabakiak hartzeko. Lege-aldaketei esker, laguntza-sistema pertsonalizatuen aldeko apustua egiten jarraitu ahal izango dugu, pertsona bakoitzaren beharren arabera.

Lege hau argitaratzen denetik aurrera, laguntzak bizitzako arloetan gaitasun juridikoa gauzatzeari lotuta dago. Azken finean, ezgaitasuna duten pertsonei berdintasun baldintzetan juridikoki moldatzen laguntzea da helburua.

Zer aldatu da hilabete hauetan lege-erreforma onartu ondoren?

Legea eguneratzeak aukera ematen digu pertsona ez mugatzeko eta bere bizi-planari egokitutako laguntzak

eskaintzeko. FECLEM bezalako erakundeetan dagoeneko ildo horretan ari gara lanean, egunero trabak aurkitzen genituen arren. Egokitzapeneko lehen hilabete hauek erakusten digute gure lanean funtsezkoa dela pertsona bakoitzaren iritziak errespetatzea, ondarea modu adostuan administratzea, bere eskubideak egikaritzen laguntzea eta gure gizartean zuzenbidezko herritarra izan dadin laguntzea.

Hilabete hauetan epaiak berrikusten hasi gara, pertsonari egokitzeko. Gaur egun, laurdena berrikusi dugu. Gainera, lege honek esperientzia-iturri gisa jartzen gaitu, eta, beraz, gure ezagutza partekatzen hastea erabaki dugu, hitzaldien, foroetako partaidetzen eta abarren bidez. Horrez gain, epaitegiekiko eta fiskaltzekiko harremana errazteko gizartearen eskura jartzen ditugun dokumentuak ere sortu ditugu. Antzeko erakundeekin

ere bat egin dugu, aldaketei buruzko informazioa eta aholkularitza behar duten pertsona guztiengana iristeko.

Zer dago laguntza-kontzeptu berri horren atzean?

Mundu juridikora eramandako laguntza sozial nabarmena definitzea da lege berri honen erronketako bat. Laguntza instrumentalak eta erabakiak hartzeari dagozkionak bereizteak esan nahi du lan egiteko modu berriak diseinatu behar direla, laguntza entitateetan sartzen direnak.

FECLEMen aburuz, pertsonari laguntza juridikoa emateko formulak ahultasun-egoera bat gainditzeko euskarri gisa ulertu behar dira. Beren eskubideak egikaritzeko bermea izan behar dute, laguntza kontzeptu berriaren funtsezko oinarria. Zentzu horretan, epai judizial batek pertsonaren onurara bideratutako kausa erreal eta objektibo batetik sortu behar du. Izan ere, osasun mentaleko arazoak dituzten pertsonak askeak dira erabakiak hartzeko, eta gurea bezalako erakundeen beharra izango dute soilik beren eskubideak urratuak izan daitezkeen kasuetan.

Testuinguru horretan, laguntza-erakundeak tresna eraginkorra gara lege ezarritako babesak erabiltzeko. Giza eskubideen arloko abusuen aurkako babesaren alde egiten dugu, gure legeriak ezartzen duen moduan.

Lege horrek bateratuko al du orain arteko tutoretza-fundazioen jarduteko modua? Zer zeregin izango du?

Erakundeak elkarrekin lan egiteko gai bagara, pertsona lagunduari ez ezik, gizarte bidezkoagoa sortzen ere lagunduko dugu. Laguntzak emateko beharra ez dugu inoiz neurri iraunkortzat hartu, ez eta beste era bateko arazoetarako irtenbide gisa ere, hala nola baliabide bat eskuratzeko bidea ematea edo pertsonak behar ekonomikoak izatea.

Proportzionaltasunaren eta beharraren printzipioak gure esku hartzeko planen zati ziren. Fundazioen jarduerak subjektuaren nortasunaren arabera egiten dira beti. Ez dago inposiziorik eta ez dago nortasunaren ordezkorik. Haien eskubideak babesten genituen, eta pertsonalak deritzenetan ez mugatzearen alde egiten genuen, autonomia maximoa ikuspegi dinamiko eta sozialetik berreskuratzeko.

Une honetan, fundaziook helburu amankomun horien alde borrokatzeko aukera dugu, legeriaren babesean. Lagundutako pertsonarekin kudeaketa partekatuko akordioak izatea eta haren bizi-ibilbidea, balioak eta sinesmenak ezagutzea aspalditik sartu dira gure esku hartze planetan.

Gaur egun, gure egitekoa ez da aldatzen, are gehiago, beharrezkoagoak izango gara hobekuntzak ezarri ahala, eskubideak babesteko bermea garelako.

“

“Legea eguneratzeak aukera ematen digu pertsona ez nahasteko eta bere bizi-planari egokitutako laguntzak eskaintzeko”

Susana Montesino

Hurkoa

“Pertsonalizazio-maila handia lortzeko, denbora, lana eta ahalegina behar dira”

Ezgaitasunak dituzten pertsonen laguntzeko lege-erreformak ekarri dituen berrikuntzetako batzuk ez dira hain berriak Hurkoarentzat, urte batzuk baitaramatza Pertsonarengan Oinarritutako Arreta ereduaren arabera lanean. Eredu horrek pertsona bakoitza erdigunean jartzea eskatzen du, eta arreta berezia eskaintzea haren balioei, lehentasunei, proiektuei, desioei..., bai eta bere bizi-proiektua garatzeko dituen gaitasunei eta ahalmenei ere. Hala aitortzen du Susana Montesinok, “Kuradoretza eta beste laguntza-neurri batzuk” arloko zuzendariak, eta, legedi berriaren babesean eta prozesu horietan parte hartzen duten gainerako eragileen eskutik, bere jarduerara hobetu ahal izatea espero du.

Zer aldatu da ezgaitasuna duten pertsonen eta haien familien eguneroko bizitzan?

Aldaketarik garrantzitsuena da, joan den irailaren 3an legea indarrean sartu zenetik, ezgaitasuna duen pertsona bati edozein laguntza emateko irizpide nagusia haren borondatea, nahiak eta lehentasunak direla, eta pertsona horren interes hobea ordezkatu duela. Aldaketa hori oso sotila izan daiteke luzatutako edo birgaitutako

guraso-ahala edo tutoretza gauzatzean ezgaitasunak dituen pertsonak beretzat nahi duena oso kontuan hartzen zutenentzat, baina konplexuagoa izan daiteke bere kargua betetzen zuten pertsonentzat, interes hobea lehenetsiz, ezgaitasuna duen pertsonak nahi duenari hainbesteko arreta jarri gabe. Izan ere, ez da beti erraza izaten ezgaitasuna duen pertsonaren borondatea, nahiak eta lehentasunak bereiztea.

Lege berriak garrantzi handiagoa ematen al dio familiek laguntza-lanetan parte hartzeari?

Ez dut uste lege berriak aldaketa ekarriko duenik familiek gutxi-asko ezgaitasuna duten pertsonen laguntzen inplikatzeko, baina uste dut gauza asko erraztuko dizkiela. Lege horrek garrantzi eta aintzatespen handiagoa ematen dio izatezko zaintzari, hau da, pertsona batek bere eguneroko bizitzan laguntza behar duen beste baten ardura hartzen duenean gertatzen den egoera horri. Normalean, egoera hori familia-inguruneetan edo oso hurbileko inguruneetan gertatzen da, eta, beraz, legeak, nolabait, errealitate hori balioesten du, zaintzaile horien eguneroko funtzionamendua errazten baitu, izapide gehiago eskatu gabe.

Zein dira aplikatzeko zailenak edo zein zailtasun berri aurkitu ditu Hurkoak?

Oraindik goiz da jakiteko. Oraingo, zailtasun handienak prozedura-kontuetan aurkitzen ditugu, erreformaren aurretik hasitako prozesuak horretara egokitzeko, ahalmen-aldaketen berrikuspenekin eta beste batzuekin. Oraingo, oso laguntza neurri berri gutxi hartu ditugu, eta, beraz, zaila da zehaztea non izango diren zailtasun handienak.

Aldez aurreko historia pertsonala ez ezagutzea izan daiteke, narriadura handiko pertsonen ordezkartzan erabakiak hartu behar ditugun kasuetan; beste bat, buruko eritasuna duten pertsonen kasuan, pertsonaren borondatea, nahiak eta lehentasunak behar bezala mugatzea izan daiteke, gaixotasunaren bilakaerak eragin ditzakeen egoeretatik bereiziz.

Ikusten hasi garen beste zailtasun praktikoa eta garrantzitsu bat erreforma horren edukia ez ezagutzea da, besteak beste, bankuetan, Gizarte Segurantzaren eta abarretan. Horrek asko zailtzen du laguntza-neurri berriak erabiltzea, inguru horietan aurreko kontzeptuekin eta irizpideekin funtzionatzaren jarraitzen baitute, eta horrek asko oztopatzen eta atzeratzen ditu beharrezko kudeaketak, prozedurak arlo horretako lege-errealitate berrira egokitu arte.

Legeak aurreikusten duen laguntzaren eta laguntzaren pertsonalizazio-mailara irits daiteke?

Une honetan oso zaila da. Prozesu honetan modu batera edo bestera parte hartzen dugun eragile guztiei egin behar diegu ibilbide luzea: herritar guztiei, oro har, laguntza-neurri guztiak zabaldu eta ezagutarazteko, gero eta pertsona gehiagok nahi dutenean antolatzeke; epaileei, fiskalei, auzitegiko medikuei, abokatuei, laguntza-neurriak ezartzen dituzten ebazpen judizialak benetan pertsonalizatuak izan daitezen lortzeko; Hurkoa bezalako erakundeei, zeinek laguntza-neurriak hartzen baitituzte, pertsona bakoitzarekin eta une eta egoera bakoitzean behar den esku-hartze maila neurtzeko; gizarte-zerbitzuei, osasun-zerbitzuei, banku-erakundeei... lege-erreforma horrek zer dakarren eta zer paradigma-aldaketa dakarren jakiteko, eta beren prozedurak horretara egokitzeko.

Pertsonalizazio-maila handia lor daiteke, baina denbora, lan eta ahalgin handia eskatzen du era batera edo bestera laguntza-neurriak formalizatzen edo gauzatzen parte hartzen dugunongatik.

Susana Montesino, Hurkoako taldekide batzurekin.

ARTATUTAKO PERTSONAK **587**
EMAKUMEAK **275**
GIZONEZKOAK **312**

**KURADORETZA ETA
BESTE LAGUNTZA-NEURRI
BATZUK**

80 URTETIK GORAKOAK **137**
65ETIK 79RA **152**
50ETIK 64RA **188**
30ETIK 49RA **100**
29TIK BEHERAKOAK **10**

FAMILIAK
LEHEN KONTSULTA **168**
ARTATUTAKO FAMILIAK **31**

Eguneko zentroak garrantzi bereziko zerbitzua dira etxean dauden adineko pertsonen laguntzeko. Gaur egun, Gipuzkoan 1.500 erabiltzaile baino gehiago joaten dira eguneko zentroetara. 80ko hamarkadan sortu ziren, adineko pertsonak beren etxean eta komunitatean egon daitezen laguntzeko. Gipuzkoan

Laguntza Etxea izan zen 1982an ireki zuen lehena, Caritasen ekimenez. Urte batzuk geroago, Hurkoak bere kudeaketa hartu zuen eta “Ntra. Sra. de las Mercedes” eguneko zentroarena ere; gaur egun ere, mendekotasuna duten adineko pertsonak zaintzeko erreferentzia da.

BabeSarea Zainketa-proiektua

Nahiz eta eguneko zentroek eskaintzen dituzten zerbitzuetan etengabeko bilakaera izan, gizarte-aldaketek eta pertsonen bizi-itxaropen handiagoak agerian utzi dute eskaintzen dituzten zerbitzuak egokitu beharra, zerbitzu horiek erabiltzen dituztenen eskaera aldakorrei hobeto erantzuteko.

Eraldaketa-premia hori bereziki nabaritu da Covid-19k eragindako pandemiaren testuinguruan, zerbitzu asko ezin izan baitziren egoerari egokitu. Eguneko zentroak gutxi gorabehera hiru hilabetez ixteak ondorio garrantzitsuak izan zituen bai erabiltzaileen bai familien ongizatean. Kasu askotan, adinekoak zaintzeko modu desberdina antolatu behar izan zuten.

Testuinguru horretan, Babesarea sortzen da Hurkoa eta Matia Fundazioak duten kezkaren ondorioz, eguneko zentroaren zerbitzua erabiltzaileen eta haien familien beharretara egokitzeko. Bere beharrei erantzun egokia eman nahi zaie POAtik (Pertsonarengan Oinarritutako Arreta) eta etxez etxeko zainketen jarraipenaren ikuspegitik.

Proiektu honen helburu nagusia eguneko zentroen inguruko egungo egoera ezagutzea da, zerbitzua birformulatzeko aukera planteatzeko, hau da, pertsonak ardatz dituen eta etxean egiten diren zainketei jarraipena emateko garrantzitsua den baliabide komunitario gisa. Ikuspegi horretatik, Babesarea bat dator Gipuzkoako beste estrategia publiko eta pribatu batzuekin, adinekoei etxean arreta integrala eskaintzeko erronkari erantzuteko iraupen luzeko zainketen eredu aldatu nahi baitute.

Eguneko zentroetako joera eta zerbitzu berriei buruzko

ikerketa-prozesu batekin hasi zen proiektua, eta, amaitzeko, kontraste-fase bat izango du, eguneko zentro guztiek, adituek eta adineko pertsonen laguntzeko prozesuan parte hartzen duten eragileek parte hartuko duten foro ireki batean.

BabeSarearen helburuak

- Eguneko zentroen onura objektiboak eta hautemanak identifikatzea erabiltzaile eta zaintzaile nagusientzat, eta haien beharretara zenbateraino egokitzen diren identifikatzea.
- Zerbitzu honek POAren printzipioei zenbateraino erantzuten dien egiaztatzea
- Eguneko zentroen ekarpena ezagutzea, etxean, lurraldean eta komunitatean iraupen luzeko zainketen eredu bat eraikitzeko.
- Zerbitzua birformulatzeko ekintzak bideratzea:
 - POAren printzipioetarantz
 - Mendekotasun egoeran dauden adinekoei eta haien zaintzaileen beharrei erantzuteko
 - Etxean arreta ematen jarraitzeko

Dena aldatu zuten txertoak

Hurkoako eguneko zentroa izan zen aurreko urteko otsailean Gipuzkoan Covid-aren aurkako txertoak hartu zituen lehena. Horrek gizarte-interes handia piztu zuen, halako normaltasun bat berreskuratzeko atea ireki baitzuen.

Hasieran, 55 urtetik beherako profesionalak izan ziren Astra Zenecaren txertoa jasotzen. Aste bat geroago, 'Ntra. Sra. de las Mercedes'-eko 66 pertsona erabiltzaile eta langilek txertoaren lehen dosia hartu zuten. Oraingo honetan, adinagatik, Pfizer-Biontech txertoa jarri zuten. Horrela, Hurkoako eguneko zentroa, Donostiako Gros auzoan kokatua, Gipuzkoako lehena izan zen profesional eta erabiltzaileen immunizazioari heltzen. Hala erabiltzaileek nola haien familiek txertoa "ilusioz eta itxaropenez" hartu zutela ziurtatu zuten, "birusa atzean utzi eta nolabaiteko normaltasuna berreskuratzeko".

Erabiltzaileentzako hobekuntza berriak

Hurkoako eguneko zentroak eskaintzen dituen instalazio eta zerbitzuak etengabe hobetzen dira, erabiltzaileei ematen dizkien zerbitzuen kalitatea hobetzeko. Testuinguru horretan kokatzen dira eguzki-panelak instalatzeko eta garraiobide egokitu berri bat erosteko egindako inbertsioak.

Eguzki-panelek 34.000 euro inguruko inbertsioa dakarte, baina %75 baino gehiago Energiaren Euskal Erakundeak (EEE) finantzatuko du. Autokontsumoko eguzki-instalazio fotoboltaikoa da, eta energia elektrikoa emango dio eraikinari banaketa-sarearekiko paralelo, eguneko zentroaren energia-beharrak bermatzeko. Horrela, energia-kontsumoaren zati handi bat estaliko da, eta, gehiegizko ekoizpena gertatzen bada, soberakoa hornitzaile elektrikoari salduko zaio.

ASTELEHENETIK OSTIRALERA

ARTATUTAKO PERTSONAK **89**

EMAKUMEAK **79%**

GIZONEZKOAK **21%**

BATEZ BESTEKO ADINA **85**

MENDEKOTASUNA, NEURRIZKOA/LARRIA **79%**

MENDEKOTASUN HANDIKOAK **19%**

ASTEBURUA

ARTATUTAKO PERTSONAK **54**

EMAKUMEAK **85%**

GIZONEZKOAK **15%**

BATEZ BESTEKO ADINA **86**

MENDEKOTASUNA, NEURRIZKOA/LARRIA **76%**

MENDEKOTASUN HANDIKOAK **21%**

EGUNeko ZENTROA

Hurkoak tresna bat bultzatzen du adinekoen hauskortasun soziala neurtzeko

Hauskortasun sozialeko egoeran dauden adinekoen arreta Hurkoako jarduera gune bihurtu da azken urteotan. Esku-hartze eremu horrek, udaleko gizarte zerbitzuekin elkarlanean, pertsonen bizi kalitatea hobetzeko aukera ematen du. Testuinguru horretan, Hurkoak, Deustuko Unibertsitatearekin lankidetzan, erabilera errazeko tresna bat garatu du Eusko Jaurlaritzako Gizarte Politikako Departamentuarentzat, pertsonen hauskortasun-maila baloratzeko.

Tresna honek baliagarria izan nahi du gizarte laneko profesionalen diagnostiko sozialak egiteko eta, hala badagokio, adinekoen hauskortasunaren esparruan esku-hartze sozialak planifikatzeko. Proiektu horren lehen pausoa, Deustuko Unibertsitateak ere parte

hartu duena, hauskortasuna zer den definitzea eta hura baloratzeko kontuan hartu beharreko alderdi garrantzitsuenak identifikatzea izan zen. Zenbait hilabetetan egin diren prozesu guztietan, kontraste-taldeak izan dira, gizarte-zerbitzuetako profesionalak osatuak. Talde

horiek egunero adineko pertsona hauskorrekin hainbat arlotatik jarduten dutenak: oinarrizko gizarte-zerbitzuak, hirugarren sektoreko erakundeak, Osakidetza eta hirugarren adinekoen egoitzak osatu dituzte.

Gizarte-lanaren ikuspegitik diseinatu da tresna, 65 urtetik gorako pertsona hauskorra dela uste duen definizio batetik abiatuta. Pertsona horrek bere bizitzari buruz erabakitze gaitasun kognitiboa du, etxean bizi da, eta, hala ere, laguntza-sarerik ez duelako edo hauskorrek direlako, zailtasunak ditu hainbat arlotan, hala nola bere etxea baldintza egokietan mantentzeko, bere beharrak asetzearekin zerikusia duten jarduerak planifikatu eta kudeatzeko, eta bizitza sozialean edo komunitarioan parte hartzeko, sentimenduak eta kezkak beste pertsona batzuekin partekatzeko eta beren bizi-proiektua gauzatzeko.

Beraz, bakarka baloratzen du etxean bizi diren 65 urtetik gorako pertsonen hauskortasun egoera, eguneroko bizitzako oinarritzko jardueretan mendekotasunari dagokionez muga larririk ez dutenak.

Haren erabilerak kalkulu-orri baten diseinua egokitzen du, eta aztertzen duen dimentsio bakoitzean adierazlerik egokiena hautatzea besterik ez du eskatzen. Dimentsio horiek bat datoz hauskortasunaren funtsezko lau alderdiekin, proiektu honetan zehaztu bezala. Hauskortasuna egoera itzulgarria denez, horietako bakoitzaren balorazioak hauskortasun egoerak gainditzeko behar diren laguntzak

identifikatzea ahalbidetuko du.

Dimentsio horietako bakoitzean agertzen diren adierazleei esker, pertsona baten hauskortasun-mailaren balorazioa egin daiteke; balorazioa arina, ertaina, larria edo oso larria izan daiteke. Era berean, hauskortasun aurreko egoerak ere identifika daitezke, hauskortasun egoeretarantz atzeratzeko edo moteltzeko.

Lau dimentsioak

Eguneroko bizitzako jarduera instrumentalak.

Beharrezkotzat jotzen dira eguneroko bizitza pertsonalaren eta sozialaren eskakizunei eusteko. Gizarte-harremanekin eta parte-hartzearekin batera, adinekoak komunitatean integratzeko ardatz nagusia osatzen dute, eta lan hori egiteko zailtasunak edo emaitza desatseginak segurtasun-ezaren eta, epe luzera, isolamenduaren eta bazterketaren iturri dira.

Sare sozialak eta parte-hartze soziala.

Erreferenterik egotearekin edo ez egotearekin eta komunitatearen parte-hartzearekin zerikusia duen esparrua da. Elementu objektibo batzuk eta ongizate fisikoarekin zerikusia duten batzuk baditu ere, bere helburu nagusia da gizarte-harremanak izateak edo ez izateak eragindako ongizatea edo ezinegon subjektiboa neurtzea, bai laguntza-iturri gisa, bai parte hartzeko aukera gisa. Atal honetan sartzen dira familia, lagunak, jasotako laguntzaren kalitatea, parte-hartzea eta konpainia.

Bakardadeari dagokionez, haren balorazioak ondorio berezia du tresnan. Bakardadea berez hauskortasuna ez den arren, hauskortasun-arriskuan jartzen du pertsona; izan ere, gerta liteke edozein gorabeheraren aurrean (lesioa, gaixotasuna...) haren bizi-kalitateari nabarmen eragitea, laguntzarik ez duelako jasotzen.

Bizi proiektua.

Dimentsio horrek bizitzaren kontzientzia, interesa eta kontrola islatzen ditu. Norberaren ongizatearekiko interesa, haren aldeko erabakiak hartu eta betearaztea eta, oro har, pertsonak bizitzan dituen ilusio, itxaropen edo desioak jasotzen dira, bere ongizate eta garapen pertsonalean eragin zuzena dutenak.

Testuingurua.

Eremu horrek hauskortasunaren izaera biopsikosoziala islatzen du, eta, horregatik, norberaren eta gizartearen zailtasunek hauskortasun-egoera bat arindu edo larritu dezaketela dioen ideiatik abiatzen da. Dimentsio pertsonalaren barruan, alderdi hauek neurtzen dira, besteak beste: adina, trebetasun pertsonalak, bizi-dinamismoa, bizitzako gertaera estresagarriak eta aldaketen eta laguntzaren pertzepzioaren aurrean norberak duen jarrera. Alderdi sozialean, etxebizitzaren eta pertsonaren baliabide ekonomikoen adierazleak jasotzen dira. Eta, azkenik, osasunaren arloak gaixotasunak dauden ala ez jasotzen du, eta gaixotasunek pertsonari eragiten dizkieten ondorioak nabarmentzen ditu.

Kati Río
boluntaria

“

“Pena ematen dit beste pertsona batzuei laguntzen denbora ematen duten pertsona gehiago ez egoteak”

Katik senarra du, seme ezkondua eta 10 hilabeteko biloba, eta, berak dioen bezala, “penakentzailea” da. Bere burua zaintzea gustatzen zaio: kirola egiten du eta astero joaten da igerilekura. Familia, etxea, erosketak eta lagunak bizi dira eguneroko bizitzan, baina beti aurkitzen du denbora Hurkoarekin

boluntario gisa aritzeko. Astean hiru egunetan, gutxienez, SanMarkosene eta Erretereriako Jesusen Bihotza egoitzetan dauden adinekoei bisita egin eta haiekin joaten da. Duela 15 urte baino gehiagotik, Hurkoako boluntarioa da, eta ezinbesteko lana egiten du.

“SanMarkosene nire bigarren etxea bezala da”, dio Katik. Han, Hurkoaren laguntza jasotzen duten hainbat pertsona daude. Haiekin egon, hitz egin, paseatu, entzun... egiten du. “Gauza asko dituzte kontatzeko, eta izugarri gustatzen zaie terrazara ateratzea eguraldi onarekin, kafe bat eta pasta batzuk hartzea”. Covid protokoloek ezarritako murrizketek jarduera horietako asko mugatu dituzte, baita bisitak berak ere. Kati Ríosek dioenez, “oso etapa gogorra izan da, batez ere pertsona horientzat, baina egia esaten badizut, niretzat ere bai. Azkenean, oso harreman hurbila sortu, eta ia zure familiaren parte bihurtu dira”.

Horietako batzuek beren familia dute eta familiakoen bisitak jasotzen dituzte, baina beste kasu batzuetan, haiekin doazen boluntarioak familia baten antzekoenak dira. Batzuetan, beren lana zentroetatik kanpo egiten dute eta egoiliarrei paseatzera, gestioak egitera edo erosketak egitera laguntzen diete. “Badakite behar den orotan nirekin konta dezaketela” dio Katik. “Atzo bertan, egoiliar bati optikara lagundu nion betaurrekoak aldatu behar zituelako, eta aitzakia horrekin, arratsaldea elkarrekin pasatu genuen”.

“Uste dut gure lana garrantzitsua dela, eta horregatik, pena ematen dit beste pertsona batzuei laguntzen denbora ematen duten pertsona gehiago ez egoteak. Ni beti saiutzen naiz lagunak animatzen, eta askotan esaten didate horretarako balio behar dela, baina ez da egia: denok balio dugu, lan horrek ez du ezer berezirik eskatzen, joan, entzun eta maitasun pixka bat ematea besterik ez. Benetan behar duten gauza bakarra da. Egun batean nirekin etortzea nahi dut, eta ziur nago ni bezala ‘mendean eroriko’ direla”, esan du.

Batzuetan, Katik onartzen du, pertsona batzuek “pena ematen didate” esaten didate, eta nik erantzuten diet, pena? zuk ematen diezuna baino gehiago jasotzen duzu...

baretu egiten zara, eta pozik ateratzen zara, ikusten duzulako zer gutxirekin geratzen diren zoriontsu”.

Boluntario izan aurretik, Kati Ríos SanMarkosenera joan zen adineko pertsona baten zaintzaile partikular gisa, familiak eskatuta. Pixkanaka, lan horrek erakarri egin zuen, eta 2006an hasi zen Hurkoarekin elkarlanean. “Ni poz-pezik nago, nire bizitzaren zati garrantzitsu bat da. Nire familiak eta lagunak esaten didate “zer ondo, zer balioa duen egiten duzunak, Kati”, baina nik besteei laguntzen dien lan gisa ikusten dut, baina, aldi berean, ekarpen handia egiten diet neure buruari eta nire bizitzari: nire eguneroko bizitzan zoriontsuago izaten laguntzen dit”.

Kati oso pertsona irekia da eta beste erakunde batzuetatik egoitzetara joaten diren beste boluntario batzuekin ere erlazionatzen da, baina pandemiaren ondorioz dena aldatu da eta oraindik ez da normaltasun osoa berreskuratu. Adibidez, boluntario asko adinekoak direla adierazi du eta “egoitzetara joateari utzi diote; baliteke Covid-aren beldurragatik edo ezarritako mugengatik. Nik ez dut beldurrik izan, egia”.

Kati Ríos-en historia beste boluntario askorena da, Hurkoaren jarduera zabaldu eta bere bizitzan laguntza berezia behar duten pertsonengana iristen laguntzen duena. Gipuzkoako Foru Aldundiak lan hori aintzatetsi zuen 2016. urtean, Gipuzkoako Boluntarioen Sariarekin.

“

“Azkenean, oso harreman hurbila sortu, eta ia zure familiaren parte bihurtzen dira”

Hurkoak ateak zabaltzen dizkie boluntario berriei

Gaur egun, 97 pertsonak osatutako boluntario-sare baten laguntza du Hurkoak. Gehienek Hurkoaren laguntza duten mendekotasun- edo hauskortasun-egoeran dauden pertsonak laguntzen ematen dute denbora. Lan hori egoitza-zentroetan, etxe partikularretan edo Hurkoako “Ntra. Sra. de las Mercedes” eguneko zentroan egiten da. Konpainia, elkarrikeria eta laguntza eskaintzea da bizitza aurrera eramateko behar dutenei. Batzuetan, paseatzera atera, kafea hartu, medikuarengana joan edo dendaren batean erosketak egin behar izaten dira.

Boluntarioen beste profil bat ere badago, hainbat esparrutatik Hurkoaren jarduera bultzatzen laguntzen

duena: aholkularitza, hainbat ekimenetan parte hartzea, etab. Bi fundazioetako patronatuak, Hurkoa eta Hurkoa Zainduz, boluntarioek osatzen dituzte.

Pandemiak eragin negatiboa izan du Hurkoako boluntarioen jardueran. Alde batetik, egoitzetako protokoloek denbora luzez mugatu dituzte bisitak, eta, bestetik, boluntarioen sare horretako kide asko adineko pertsonak dira.

Hori dela eta, Hurkoak boluntario berriak sartzeko prozesua ireki nahi du orain, egiten duen lana zabaltzen laguntzeko.

Hurkoak hiru izar lortu ditu kudeaketan eta konpromiso sozialean

Hurkoak laguntza eta asistentzia behar duten pertsonentzako garatutako arreta-ereduak hiru izarreko kalifikazioa lortu du Develop Taldeak egindako ebaluazio-prozesuan. Erakunde hori elkarte, erakunde,

enpresa, GKE eta gizarte-arloan lan egiten duten beste erakunde batzuek aplikatzen dituzten kudeaketa-sistemen aholkularitzan eta ebaluazioan espezializatuta dago.

Kudeaketari eta Gizarte Konpromisoari buruzko Aitorpena 2012an sortu zuen Grupo Develop Fundazioak, kudeaketan esperientzia gehien duten gizarte-erakundeekin batera, KKEF ereduari ospe handiena duten ziurtagiri-erakundeekin laguntza. Gaur egun, ziurtagiri hori Bureau Veritas erakunde ziurtatzaileak homologatzen du.

Hurkoaren kasuan, Develop-ek positiboki baloratu du garatutako kudeaketa-eredua, kalitatea etengabe hobetzeko ikuspegitik kudeatzeko prozesu itzulezina dela azpimarratuz. Ildo horretan, txostenak bereziki azpimarratzen ditu estrategiaren eta garatutako ekintzen arteko koherentzia, Patronatuaren konpromisoa, pertsonen kudeaketa, lantaldearen kalitatea eta egonkortasuna, aurrekontu-kontrol zorrotza edo

erabiltzaileek eta familiek eskainitako zerbitzuekin duten gogobetetzea. Txostenak nabarmentzen duenez, puntu berezi bat izan da Hurkoak Covid-19ak eragindako osasun-larrialdiko egoeran unean uneko egoerara egokitutako kontingentzia-planak sortzeko diseinatutako erantzun arin eta eraginkorra.

Jose Ignacio del Pozok, Hurkoako zuzendari kudeatzaileak, uste du aintzatespen hori gure jardueraren berme garrantzitsua dela; alde batetik, Ntra Sra de las Mercedes Eguneko Zentroan lortutako kalitate-ziurtagiriak osatzen ditu, eta, bestetik, gure proiektuaren balio soziala indartzen du, eta mendekotasun, hauskortasun edo laguntza-egoeran dauden pertsonen laguntzeko lanean aurrera egiten laguntzen digu.

Aliantza berriak Matiarekin eta Gipuzkoako Itxaropen Telefonoarekin

Hurkoak eta Matiak lankidetzan indartu dute, Matia zentroetan bizi diren edo joaten diren pertsonen laguntzeko edo boluntarioen lana hobetzeko. Hori dela eta, bi fundazioek lankidetzan hitzarmen bat sinatu dute, Hurkoako boluntarioei behar duten laguntza emateko, haien lana pertsona/taldearen beharretara egokitzeko. Akordio honen bidez, bi erakundeek arteko koordinazio mekanismo berriak ezarri nahi dira, boluntarioen jarduerak hauskortasun edo ezgaitutasun egoeran dauden pertsonen ongizatea hobetzen lagun dezan.

Hurkoa eta Matia fundazioek zahartzearen, ezintasunaren edo hauskortasunaren arloan egiten duten jarduerak bi erakundeek arteko lankidetzan gero eta handiagoa ekarri du azken urteotan. Testuinguru horretan, Matia Hurkoa Fundazioa onartu du MatiaZaleak erakunde gisa.

Itxaropen Telefonoa

Bestalde, Hurkoak eta Gipuzkoako Itxaropen Telefonoak lankidetzan hitzarmen bat sinatu dute hauskortasun-egoeran dauden pertsonen laguntza emateko jarduteko gaitasuna indartzeko.

Etxean bizi diren adineko pertsonen hauskortasun-egoerei lotutako ezaugarrietako bat bakardadea da. Gipuzkoako Itxaropen Telefonoak bakarrik sentitzen diren pertsonen laguntza die sufrimendu-egoerei aurre egiteko. Hori dela eta, hauskortasun-kasuak atzematen lagun dezake. Eta akordio horren bidez, bi erakundeek egoera horien aurrean erantzuteko duten gaitasuna indartu daiteke.

Akordio hau Hauskor programaren testuinguruan kokatzen da, Hurkoak bere etxeetan bizi diren eta, hainbat arrazoiengatik, hauskortasun egoeran dauden adineko pertsonen laguntzeko sustatua. Hasiera batean,

lankidetzan hitzarmen hau Arrasate, Azkoitia eta Pasaian gauzatuko da.

Etkez etxeko farmazia-zerbitzuari errekonozimendua

Hurkoak Gipuzkoako Botikarien Elkargo Ofizialaren (GBEO) laguntzarekin abian jarritako ekimena Botikari Komunitarioen X. Kongresu Nazionalan saritu dute. Proiektu hau Hauskor programaren barruan jarri zen abian, etxean hauskortasun egoeran bizi diren pertsonen laguntzeko.

Botikina eta etxeko medikazioaren erabilera aztertuko dira. Era berean, antzemandako gorabeheren arabera, dosifikazio-sistema pertsonalizatuak ezarri dira hala eskatzen zuten pazienteentzat.

Zerbitzu honetan Pasaia eta Azkoitiko 5 farmaziek hartu dute parte, 6 gaixo artatuz. Osasunari dagokionez, emaitza onak lortu dira, eta pazienteek emandako gogobetetasunari esker, hilero ordainsari bat lortu da parte hartzen duten farmaziei zerbitzu bakoitzeko.

Etxean bizi diren paziente pluripatologikoentzako osasun-administrazioek bultzatzen dituzten estrategietako bat da etxeko etxeko osasun-laguntza. Hauskortasuna dela eta, ezin dira osasun-zentroetara joan. Ikuspegi horretatik, Hurkoak eta Gipuzkoako Botikarien Elkargo Ofizialak bultzatutako etxeko etxeko farmazia-zerbitzuak aintzatespen berezia jaso du sari honekin.

Txetxu Ausín, filosofoa

Txetxu Ausín zientzialari titularra da Ikerketa Zientifikoen Kontseilu Gorenaren Filosofia Institutuan (GEA Etika Aplikatuko Taldea). Filosofian doktore da Euskal Herriko Unibertsitatean (sari berezia), irakasle gonbidatua da zenbait unibertsitatetan eta Gobernantza Demokratikoaren Gubernance Institutuan kolaboratzailea da. Bere lan-arloak etika publikoa, bioetika, giza eskubideak eta teknologia disrup-tiboen filosofia dira. Bakardadea eta, batez ere, nahi ez den bakardadea da bere azken azterke-ta-eremuetako bat.

“Bakardadea jasatea gaizki bizitzea da”

Zahartzea eta bakardadea eskutik doaz beti?

Ez nahitaez. Bakardadea ez da adin-talde bakar batena ere, bakardadea eragiten duten gertaera biografikoak askoz nabarmenagoak izan daitezkeen arren adinean. Hala, bakardade-sentimenduekin lotzen dira pertsona maiteen eta bikoteen galera, seme-alaben urruntasuna, gaixotasuna eta narriadura fisikoa eta mentala, mugikortasun murriztua, azpiegituretako oztopoak eta hurbileko ingurunea, testuinguru instituzionalizatueta-ko bizitza.

Bainabakardadeabizitzako etapaguztietanesperimentatu daiteke, nahiz eta horietako bakoitzean une horri lotutako berariazko ezaugarriak izan ditzakeen: haurtzaroan eta nerabezaroan, sozializazioarekin zailtasunak dituztenak (adibidez, kultura-talkak edo ingurune digitaletan aniztasunak edo isolamenduak eragindako bazterkeria-egoerak). Gazteen artean, lan prekarietatea, egoitza aldaketak, deserrotzea. Harremanak hausteagatik, lana galtzeagatik, seme-alabak etxetik joateagatik heldutasunean.

Bakardade bakarra dago?

Ez. Bakardadea, gure liburuan esaten dugun bezala, hain zuzen ere pluralean, “Soledades”, fenomeno konplexua eta dimentsio anitzekoa da, eta bizitzako etapa guztiekin eta egoera desberdinekin lotzen da; beraz, ezin dugu bakardade bakar batez hitz egin.

Bakardadea sentitzen dugu beste pertsona batzuekin ditugun loturen kantitatean eta kalitatean gabeziak ditugunean, eta batzuetan, baina ez beti, hori

gizarte-isolamenduarekin eta inguru hurbileko gizarte-sarerik ezarekin konbinatzen da.

Zuk nahi ez duzun bakardadea pandemia isil gisa definitzen duzu... Nola egin diezaiokegu aurre?

“Pandemia isil” batez ari gara, isiltasunaren atzean ezkututzen den gizarte-porrotaren modutzat hartzen delako; hala ere, joera hori areagotu egin da azken urteetan, baina ez da COVID-aren pandemiak eragindako derrigorrezko isolamenduaren urte horietara arte atera.

Jatorri multifaktoriala du, eta ez ditu banakako faktore biografikoak soilik hartzen, baizik eta gizarte garaikidea eratzen ari den modua: komunitate-loturak galtzea, individualismoaren gorakada, zainketen banaketa desorekatua eta krisia, kultura-talka eta gizarte-desabantailako ereduak, hala nola pobrezia, lan-prekarietatea edo generoa. Horregatik, gure liburuaren azpititulua “Gure garairako kartografia bat” da, bakardadeak, jasaten ari garen gizarte-eraldaketen icebergaren muturra baitira.

Eta, alde horretatik, bakardadeari aurre egiteko, bakardadearen baldintzatzaile horietan jardun behar dugu (pobrezia, generoa, kultura, espazio fisikoa, instituzionalizazioa, aniztasun funtzionala), eta, beraz, nahiez dugu bakardadeara eramangaitzaketen inguruabar pertsonaletakoren batean murgilduta gaudenean, egoera horretatik ateratzeko beharrezko baliabide eta tresnak izan behar ditugu, eta ez gaitezen egoera horretan ainguratuta geratu. Bakardadea, beraz, ez da erabili behar desabantaila sozialaren eta bidegabekeriaren

“

“Bakardadeak jasaten ari garen gizarte-erlaldaketen icebergaren muturra dira”

eredu horiek ezkutatu edo minimizatzeko.

Covid-19k azkartu ditu horrelako egoerak?

Agian bai, pertsona askoren gizarte-isolamenduaren egoera larriagotu duelako, nahiz eta, orobat, herritar guztiek nahitaez jasan behar izan duten gainbehera dela eta, bakardadeak presentzia handiagoa izan du eztabaida publikoan eta sozialean.

2020ko martxoan hasitako biztanleriaren guztizko konfinamenduaren 14 asteetan, Madrilgo erkidegoan bakarrik, 62 pertsona nagusi aurkitu zituzten beren etxeetan bakarrik hil zirenak. Kopuru horri gehitu behar zaio zenbat pertsona hil diren hirugarren adinekoentzako egoitzetan maite dituzten pertsonak egon gabe. Erabiltzen den kalkulu-metodoaren arabera, 32.910 eta 35.120 pertsona bitartean dira.

Bada ingurune bereziki egokirik bakardade handiagoa izateko?

Inguruneei buruz baino gehiago, testuinguru horietan ahuldu da, hain zuzen ere, pertsonen arteko lotura esanguratsua, lan-prekarietatea, zaintzetarako laguntzarik eza, azpiegiturarako eta etxebizitzetako oztopoak, generoagatik eta aniztasun funtzionalagatik diskriminazioa eta pobrezia bezalako egoerengatik.

Bakardadeak agerian uzten ditu gure gizarteetako bizikidetzaren antolamenduak aurre egin behar dien desafio ugari: adibidez, ekoizpen-jardueraren parasitogarapena gizarte-laguntzako eta familia-laguntzako

sareekiko; edo lan-mugikortasunak eta prekarietateak biztanleria gero eta handiagoa den kontingenteen deserrotzean duten eragina, gizarte-bizitza sortzeko eta berritzeko erabiltzen diren arauetako deslotura izaten baitute. Ingurune instituzionalizatueta gabeziak ere bakardadea sortzen lagundu dute.

Zenbat eta aurreratuagoak eta garatuagoak izan gizarteak, orduan eta nahi gabeko bakardade handiagoa dago? Gizarte-aurrerabideak indibidualistagoak egin gaitu?

Mendebaldeko gizarte kapitalisten eredu ekonomikoa kontzeptzio indibidualista batean oinarritu da, pertsonetikiko loturarik gabea ere bai; hala ere, alde batera utzi da gizarte-ugalketako zereginetan lan ordaindugabe handia egiten dela, eta hori ezinbestekoa dela lanaren beste alderdi hori garatzeko, hots, lanaren alderdi produktiboa eta ordaindua garatzeko. Ekonomia feministak inkongruentzia hori azpimarratu du, bai eta bizitza garatzeko ezinbestekoak diren jarduera guztiak birbalarizatzeko beharra ere. Hala ere, jarduera horiek ikusezinak, gutxietsiak eta feminizatuak izan dira, eta barnekoen eta pribatuen eremura eraman dituzte. Garapen ekonomikokoak gizarte indibidualistagoak utzi dizkigu, eta horrek dakarren guztiarekin loturarik ez dutenak; izan ere, gizartea zaintzeko eta ugaltzeko jarduerak funtsezkoak dira bizitzari eusteko, eta krisi sakon bati egin behar diogu aurre: nola antolatu bizitza modu duinean, pandemia honetan ikusi dugun bezala.

Bakardadea bizitzako etapa guztietan bizi daiteke.

Bakardadeak izugarritzko eragin kaltegarria du osasun fisiko eta psikikoan eta bizi-kalitatean. Bakardadea jasatea gaizki bizitzea da. Eta egoera hori aldatu egin behar dugu. Garaiz gaude.

Hirietako bizitzak, batez ere handienek, indibidualismoa, presa eta azelerazioa indartu ditu.

Galdera erabakigarriena ea teknologiak komunitate-bizitzan parte hartzen laguntzen duen, komunitatea sortzen duen da.

Pentsa dezagun konfinamenduan funtsezko jardueretan, hala nola supermerkatuetako enplegatuak, garbitzaileak, garraiolariak, adineko pertsonen zaintzaileak, osasun-langileak, ikertzaileak... Baina, zenbat eta nabarmenagoa izan lan batek besteei dakarkien onura, orduan eta handiagoa da gaizki ordainduta egoteko probabilitatea, David Graeber antropologoak gogoratzen zuenez.

Komunitateko loturak berreskuratu beharko genituzke?

Komunitate-loturak indartzea funtsezkoa da nahi ez den bakardadearen fenomeno gero eta handiagoari aurre egiteko. Arazo hori ez da “indibidualizatu” behar, ez eta bakardadea sentitzen duena estigmatizatu edo erruduntzat jo ere; izan ere, lehen aipatu ditugun gizarte- eta egitura-baldintza horiek (indibidualismoa, prekaritatea, sare eta espazio komunitarioen falta...) bakardade-sentimendua baldintzatzen eta zehazten dute, eta hori ez da banakako kontu hutsa, baizik eta soziala eta politikoa: nola antolatzen dugun bizitza amankomunean eta, ondorioz, komunitate osoari eragiten dion.

Horregatik, egoera horiei aurre egiteko ekimenek, batez ere tokiko esparrutik bultzatutakoek, orientazio erabat komunitarioa dute.

Nolakoa izan behar luke adineko pertsonen “neurria” egindako gizarteak?

Uste dut “pertsonen neurriko” gizartea izan beharko lukeela, ez bakarrik adinekoen neurrikoa. Pertsona hauskorrak, ahulaketa elkarrenmendekoak, gure bizitzako etapa guztietan laguntza behar dutenak, batzuetan beste batzuetan baino intentsitate handiagoarekin: haurrak garenean, gaixotasun bat dugunean edo zoritxarra dugunean, narriadura fisikoa edo kognitiboa dugunean, aniztasun funtzionala dugunean. Baina, azken finean,

gizarte honetan ez gara ari atomo edo banako bakartuak eratzen, baizik eta elkarren artean lotutako elementu gisa, bizitzaren euskarri den sare konplexu baten barruan, elkar zainduz eta lagunduz. Hori dela eta, aipatu dugun moduan, beharrezkoa da komunitate-loturak indartzea, bidezko banaketa egitea eta zainketa-lanak erakundeen laguntzarekin egitea, eta gure gizarte-harremanak hobetzeko balio digun teknologia izatea. Eta zergatik ez esan, egungo sistema ekonomiko eta politikoaren birplanteamendu sakona, pertsonak (eta ez gauzak, irabaziak, dirua) erdigunean jartzeko.

Garaiz gabilta egoera horri buelta emateko?

Nahi ez den bakardadea, subjektiboki desiratutzat hartzen den gizarte-sufrimenduaren modu bat da, eta porrotaren estigma horren gainean dago. Mina, sufrimendua eta urduritasuna eragiten dizkigu. Gizakiaren esentziatik gabetzen digu: harremanak, loturak, besteekiko loturak, eta hurkoa. Bakardadeak izugarritzko eragin kaltegarria du osasun fisiko eta psikikoan eta bizi-kalitatean, esan dugun bezala. Bakardadea jasatea gaizki bizitzea da. Eta egoera hori aldatu egin behar dugu. Garaiz gaude.

Elkarriketa
osoa
irakurri
nahi baduzu

